

Utslippsbaner

Miljø, klima og samfunnsansvar – webinar 13.5.2024

Agenda

Hvorfor snakker vi om utslippsbaner?

Hva er utslippsbaner?

Målbilde(r)

Veikart og andre veier for å finne gode nok tiltak

Metodikk

Tidshorisont 1 og 2

Hvorfor snakker vi om utslippsbaner ?

**Spesialisthelsetjenesten
har fått et felles nasjonalt
oppdrag i
foretaksprotokollene
til RHFene
i januar 2024**

 Helse- og omsorgsdepartementet

**Protokoll fra
foretaksmøte i
Helse Midt-Norge RHF
16. januar 2024**

Krav og rammer for 2024
Endringer i vedtektene
Instruks for samarbeidet med universiteter
og høyskoler

Nasjonal samordning. 3.4.2

- Det forventes ...at selskapene rapporterer på klimagassutslipp og klimarisiko
- Foretaksmøtet viste videre til .. felles klima- og miljømål med indikatorer i spesialisthelsetjenesten. Som hovedmål skal spesialisthelsetjenesten innen 2030 redusere (direkte) utslipp av CO2-ekvivalenter (CO2e) med 40 pst. Det langsiktige målet er klimanøytral drift av spesialisthelsetjenesten innen 2045. I arbeidet med å nå disse målene vil det være hensiktsmessig å utarbeide en oversikt over utslippsbaner for hvordan ulike tiltak vil påvirke framtidig samlet CO2-utslipp for spesialisthelsetjenesten.
- Foretaksmøtet ba de regionale helseforetakene om å utarbeide en oversikt over utslippsbaner for hvordan ulike tiltak vil påvirke framtidig samlet CO2-utslipp for spesialisthelsetjenesten

Oppdraget

- Skal løses innen året.
- Dvs – vi må rapportere i Årlig melding for 2024 – innen 15.3.2025.
- Vi må - trinn for trinn:

Si hvordan

Ulike tiltak

Vil påvirke

Fremtidig samlet CO2-utslipp

Og presentere dette i form av utslippsbaner

Status etter 4 år

Spesialisthelsetjenestens klima- og miljømål 2030

Innen 2030 redusere CO₂e-utslipp med 40 prosent

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

Redusere forekomsten av helsetjeneste assosierte infeksjoner

6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD

Andel produkter uten helse- og miljøskadelige stoffer skal være 75 prosent

7 REN ENERGI TIL ALLE

Redusere energiforbruket med 20 prosent og øke andelen gjenvinningskraft

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

Andel polikliniske konsultasjoner over video og telefon skal være minimum 20 prosent

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

Matavfall reduseres med 50 prosent

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

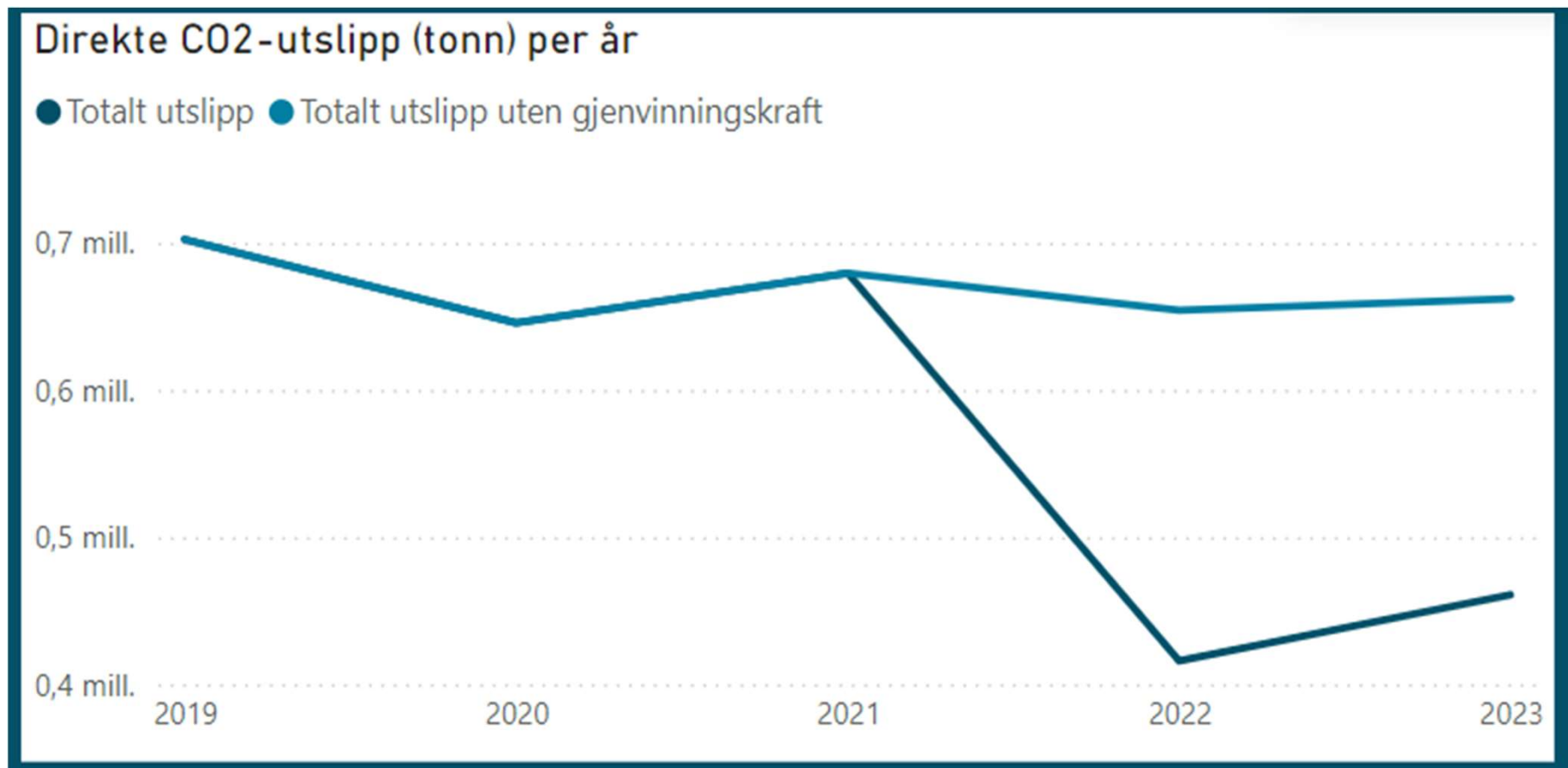
Fossilfri virksomhet innen 2030, og redusert reisevirksomhet for medarbeidere

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Miljøbevisste medarbeider i alle enheter

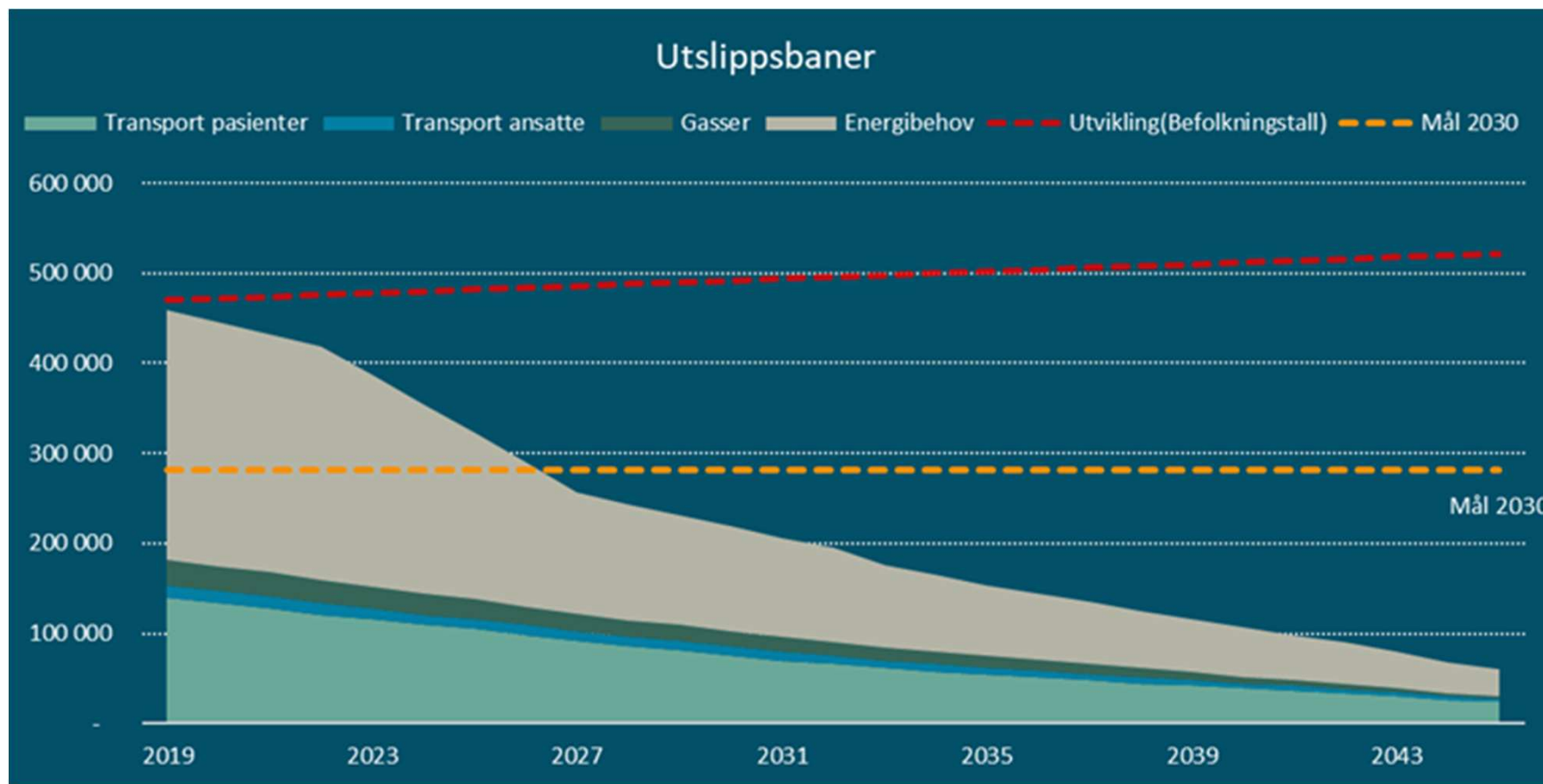
Langsiktig mål: Klimanøytralt innen 2045

Status etter 4 år - versjon 2

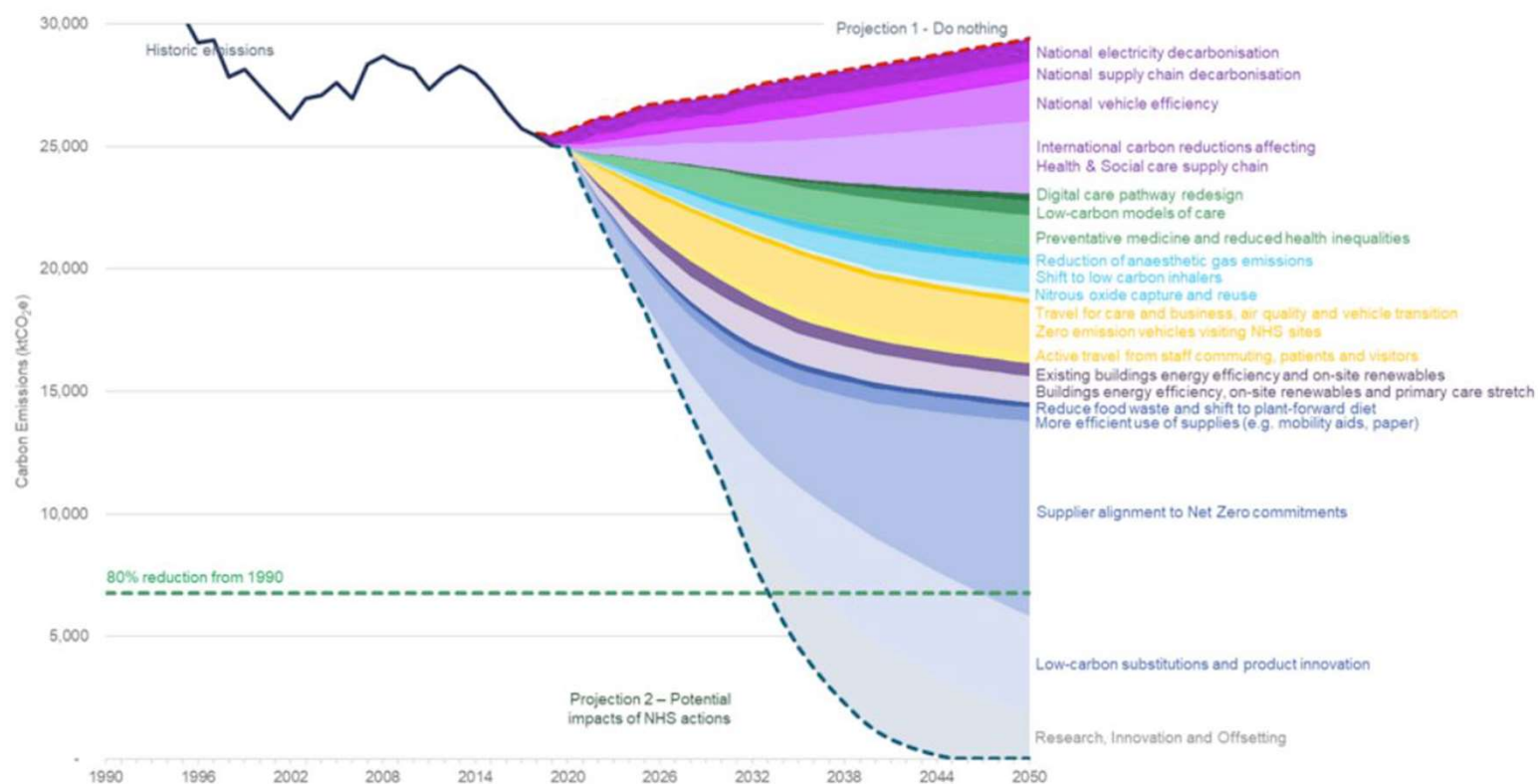

Hva er utslippsbaner?

Utslippsbaner - våre måltall fremskrevet

Eks. fra National Helth Service

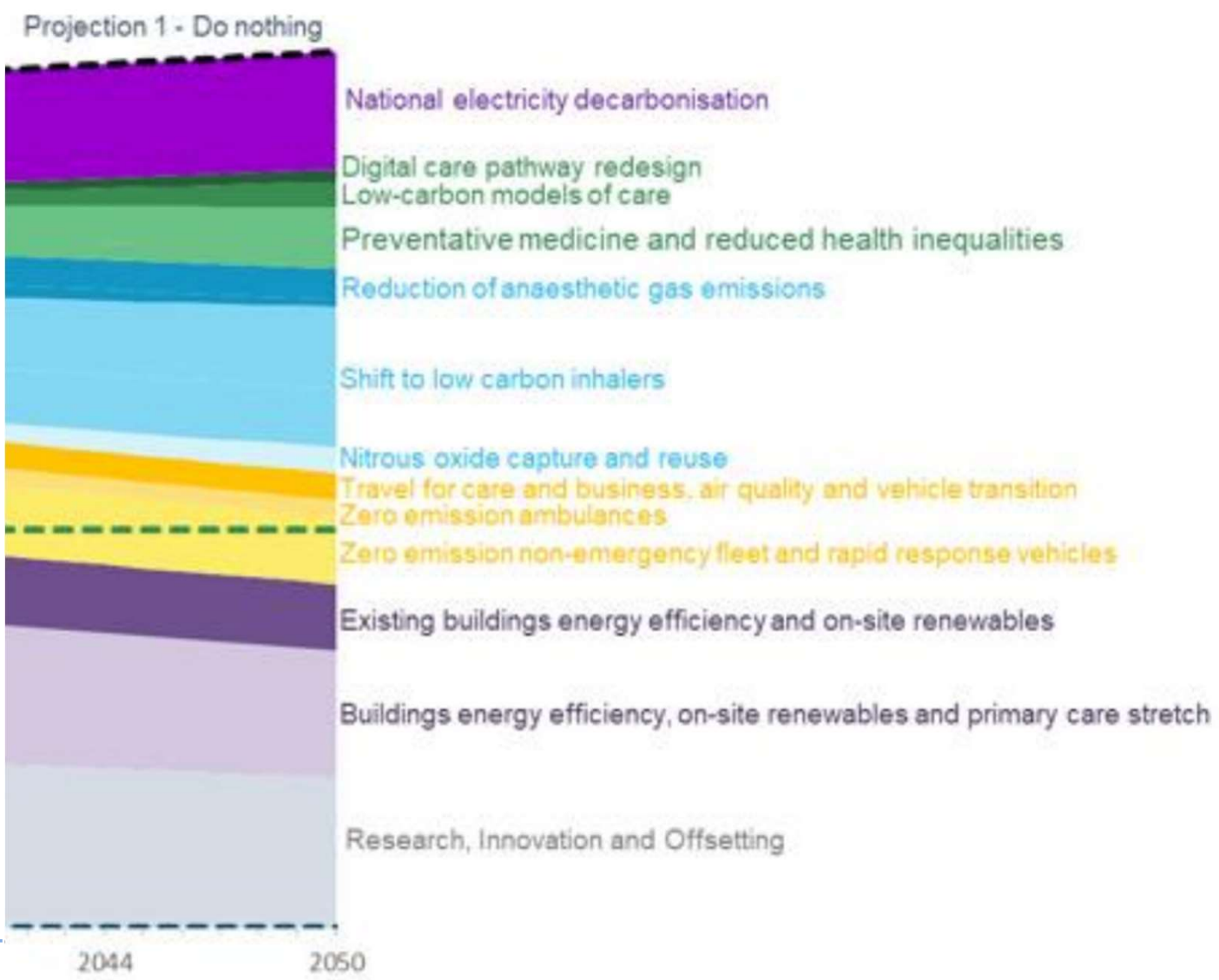
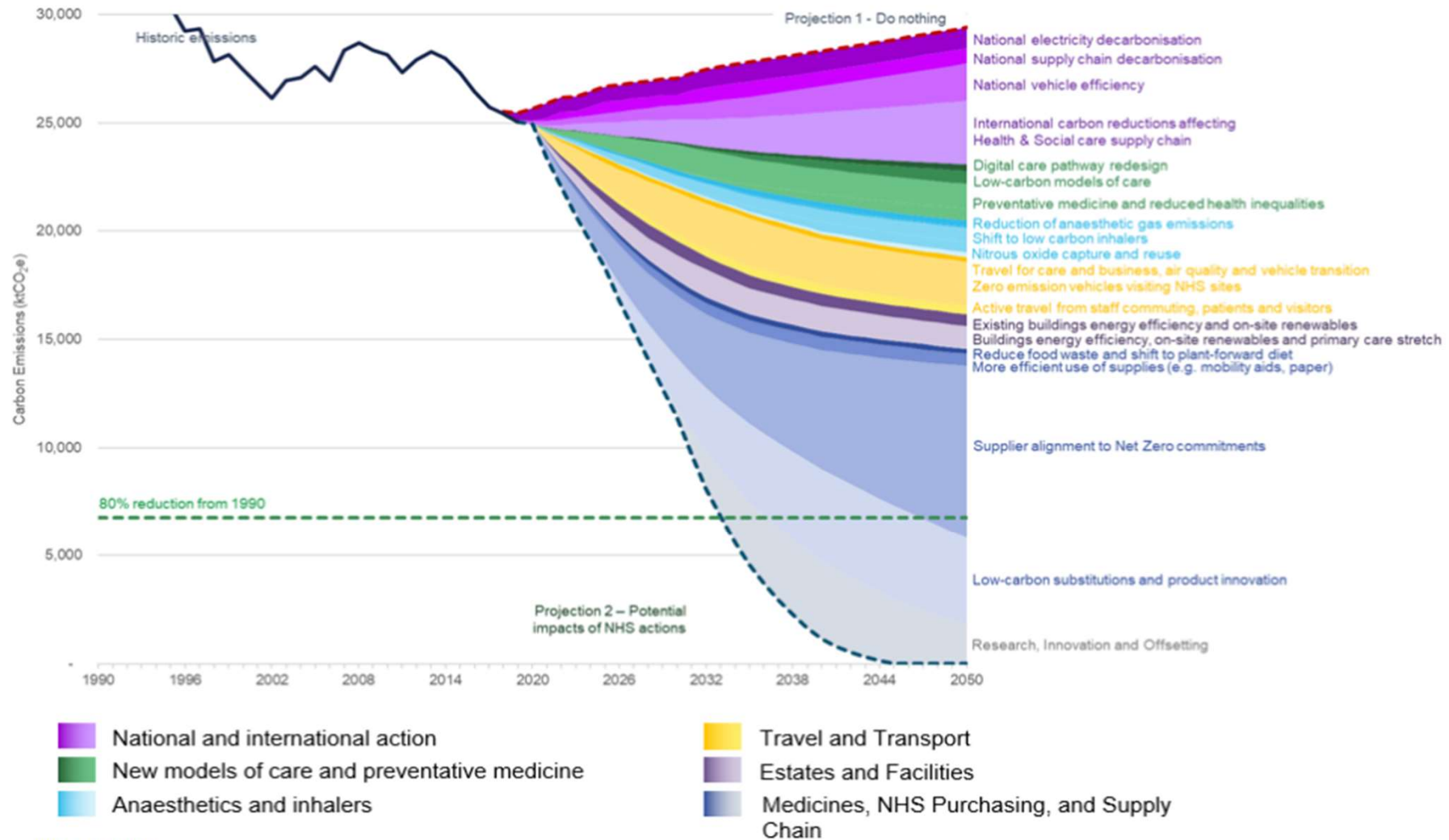
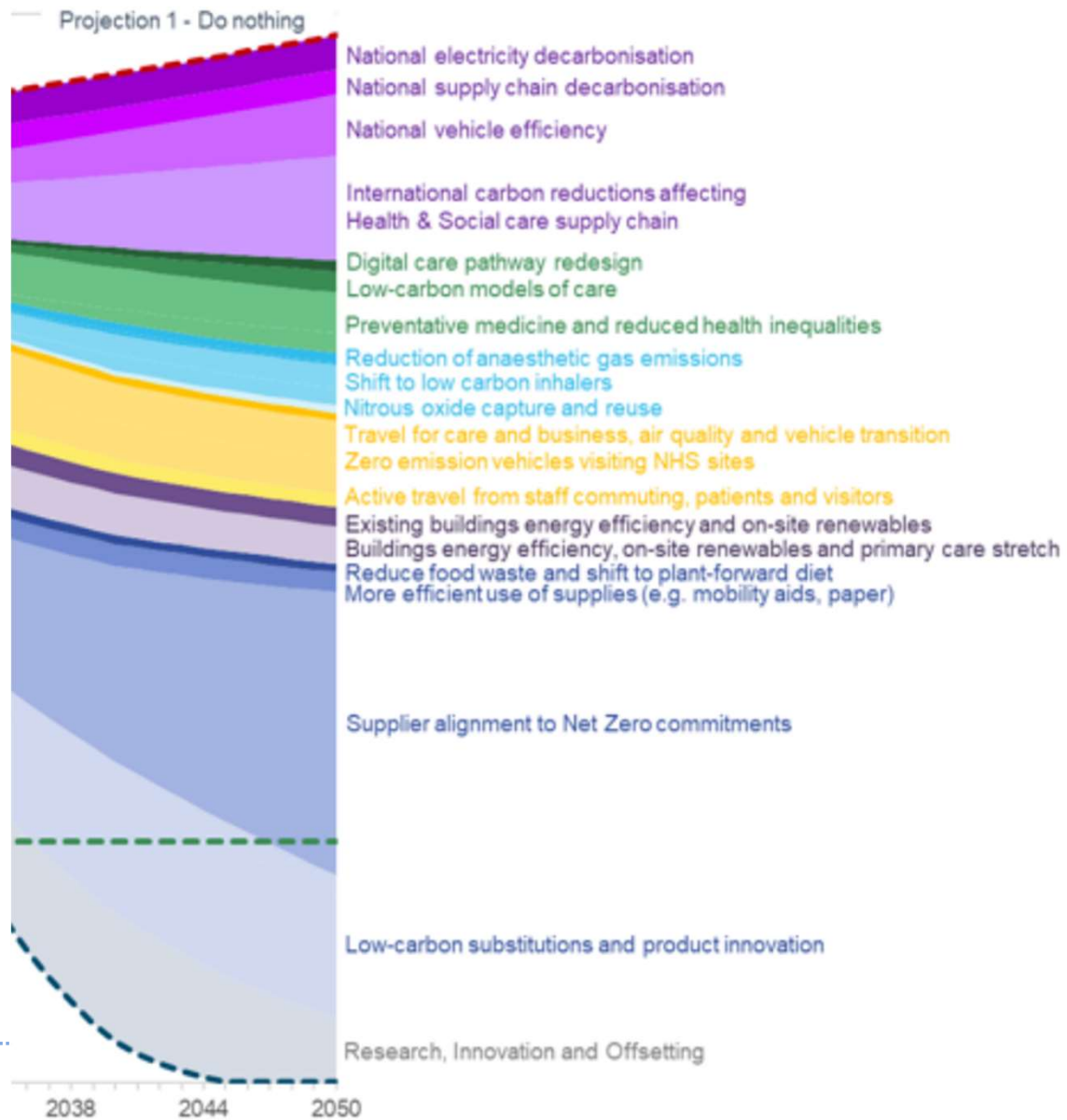

Figure 5: Pathway to net zero for the NHS Carbon Footprint Plus Scope

Målbilder

Spesialisthelsetjenestens klima- og miljømål 2030

Innen 2030 redusere CO₂e-utslipp med 40 prosent

<p>3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET</p> 	<p>6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD</p> 	<p>7 REN ENERGI TIL ALLE</p> 	<p>9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR</p> 	<p>12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON</p> 	<p>13 STOPPE KLIMAENDRINGENE</p> 	<p>17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE</p>
<p>Redusere forekomsten av helsetjeneste assosierte infeksjoner</p>	<p>Andel produkter uten helse- og miljøskadelige stoffer skal være 75 prosent</p>	<p>Redusere energiforbruket med 20 prosent og øke andelen gjenvinningskraft</p>	<p>Andel polikliniske konsultasjoner over video og telefon skal være minimum 20 prosent</p>	<p>Matavfall reduseres med 50 prosent</p>	<p>Fossilfri virksomhet innen 2030, og redusert reisevirksomhet for medarbeidere</p>	<p>Miljøbevisste medarbeider i alle enheter</p>

Langsiktig mål: Klimanøytralt innen 2045

Veikart

Og andre mulige tiltak

Veikart mot en bærekraftig, lavutslipps helse- og omsorgstjeneste

Utkast til veikart er til høring - høringsfrist er 16.mai 2024

Innhold

1. Veikart mot en bærekraftig lavutslipps helsetjeneste	2
2. Sammendrag	4
3. Oversikt over mål og tiltak i veikartet	7
4. Rammer for klimaarbeidet i helse- og omsorgstjenesten.....	12
4.1 Internasjonale initiativer innen klima og helse	14
4.2 Spesialisthelsetjenesten	15
4.3 Helse- og omsorgstjenestene i kommunene.....	15
5. Verktøy for å lykkes i omstillingen	17
5.1 Klimaregnskap og klimabudsjett	17
5.2 Ledelse, styring og samarbeid	23
5.3 Kunnskap og bevisstgjøring	29
6. Tiltak for å redusere klimagassutslipp.....	33
6.1 Behandling, pleie og forebygging	33
6.2 Innkjøp av varer og tjenester	49
6.3 Transport og reiser	56
6.4 Sirkulærøkonomi og avfall.....	63
6.5 Bygg og energi	71
6.6 Digitalisering og bruk av IKT	75
7. Klimatilpasning i helse- og omsorgstjenestene.....	78

Behandling, pleie og forebygging

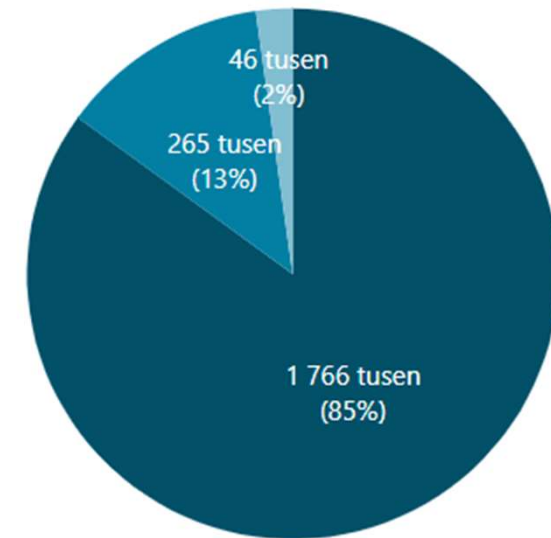
- Redusere utslipp fra legemidler
- Følge de nasjonale anbefalingene om kosthold og god ernæringspraksis
- Redusere klimagassutslipp gjennom å redusere overdiagnostikk og overbehandling
- Redusere klimagassutslipp gjennom økt fokus på å unngå pasientskader og reinnleggelser

Innkjøp av varer og tjenester

- Integrere hensynet til klima og miljø i alle innkjøp
- Følge klima- og miljøkrav i offentlige anskaffelser på 100.000 kr eller mer
- Ha fokus på klima og miljø i anskaffelser under kr. 100.000

CO2e per scope

Scope ● Scope 3 ● Scope 2 ● Scope 1

TRANSPORT OG REISER

- Sikre oppfølging av nasjonale planer og felles rammeverk for transport og reiser
- Redusere fysiske reiser
- Ta i bruk mer klimavennlige reisealternativer

Sirkulærøkonomi og avfall

- Sikre oppfølging av nasjonale strategier og felles føringer for sirkulærøkonomi
- Redusere utslipp fra engangsutstyr
- Redusere plastforbruket og øke gjenvinningen av plast
- Redusere utslipp fra tøysvinn
- Redusere matsvinn
- Redusere mengden avfall og øke sorteringsgraden

Bygg og energi

- Redusere klimagassutslipp fra byggeprosjekter (nye og gamle bygg)
- Redusere energiforbruk og gjennomføre energieffektivisering
- Hindre lekkasjer av HFK-gasser fra kulde- og kjøleanlegg

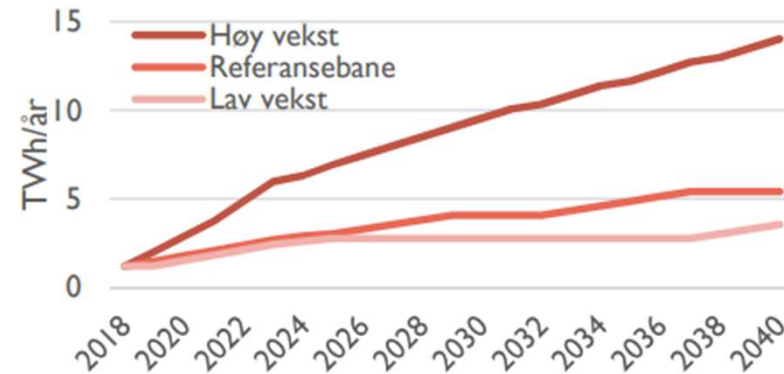

Digitalisering og IKT

- Innføre digitale endringer og systemer som minimerer klima- og miljøpåvirkningen fra digitale plattformer
- Redusere energibruk og utslipp fra lagring av data

Figur 1 er hentet fra

[Faktaark 2018 \(nve.no\)](https://nve.no/faktaark-2018)

Figur 1: Potensiell utvikling av kraftforbruk fra datasentre i Norge mot 2040.

Strakstiltak for å redusere datalagring

The screenshot shows an email client interface. At the top, there is a toolbar with various icons and a search bar. Below the toolbar, there are tabs for 'Fokusert' and 'Annet'. A red circle highlights the menu icon (three horizontal lines) in the 'Fokusert' tab. A dropdown menu is open, showing various filtering options: 'Alle', 'Ulest', 'Flagget', 'Til meg', 'Har filer', 'Omtaler meg', and 'Har kalenderinvitasjoner'. Below these options, the word 'Sorter' is highlighted with a red circle. A second dropdown menu is open from 'Sorter', showing sorting criteria: 'Dato', 'Kategori', 'Fra', 'Størrelse', 'Viktighet', and 'Emne'. The 'Størrelse' option is highlighted with a red circle. The main email list is visible on the left, with several emails from 'SMTPUSER' and 'Næss, Brita Mauritzen'. The right pane shows the content of an email with the subject 'SV: målene våre - nytt design'.

Hurtigrinn Lest/ulest

Fokusert Annet SV: målene våre - nytt design

SMTPUSER [GODKJENT] Innkjøpsd... ti. 07.05 Innkjøpsdok. 4500425596 er GO...

SMTPUSER [GODKJENT] Innkjøpsd... ti. 07.05 Innkjøpsdok. 7700008977 er GO...

SMTPUSER [GODKJENT] Innkjøpsd... ti. 07.05 Innkjøpsdok. 7700008979 er GO...

SMTPUSER [GODKJENT] Innkjøpsd... ti. 07.05 Innkjøpsdok. 7700008978 er GO...

prs.ikkesvar@helse-midt.no Ressursstyring - endret ... ti. 07.05 Avvik grunnlag med id: 3 er endr...

Kjelsaas, May Britt Melandsø FW: testmail ti. 07.05 Hei! Vil gjerne ha innspill på den...

Næss, Brita Mauritzen SV: målene våre - nytt d... ti. 07.05

Sorter

Sorter etter

Dato

Kategori

Fra

Størrelse

Viktighet

Emne

Sorteringsrekkefølge

et om å lage nytt oppsett. Regr

dashboardet, men da må vi og

Sendt: 7. mai 2024 09:00

Til: Signe Hveem <Signe.Hveem@helse-midt.no>

Lisa <Hanna.Lisa.Borker@helse-midt.no>

Emne: målene våre - nytt design

Vo bør innarbeide de r

kontakt med et design

bildet? Sjefen skal holk

oppdaterte bilder. I till

Brita

5) Redusere unødve

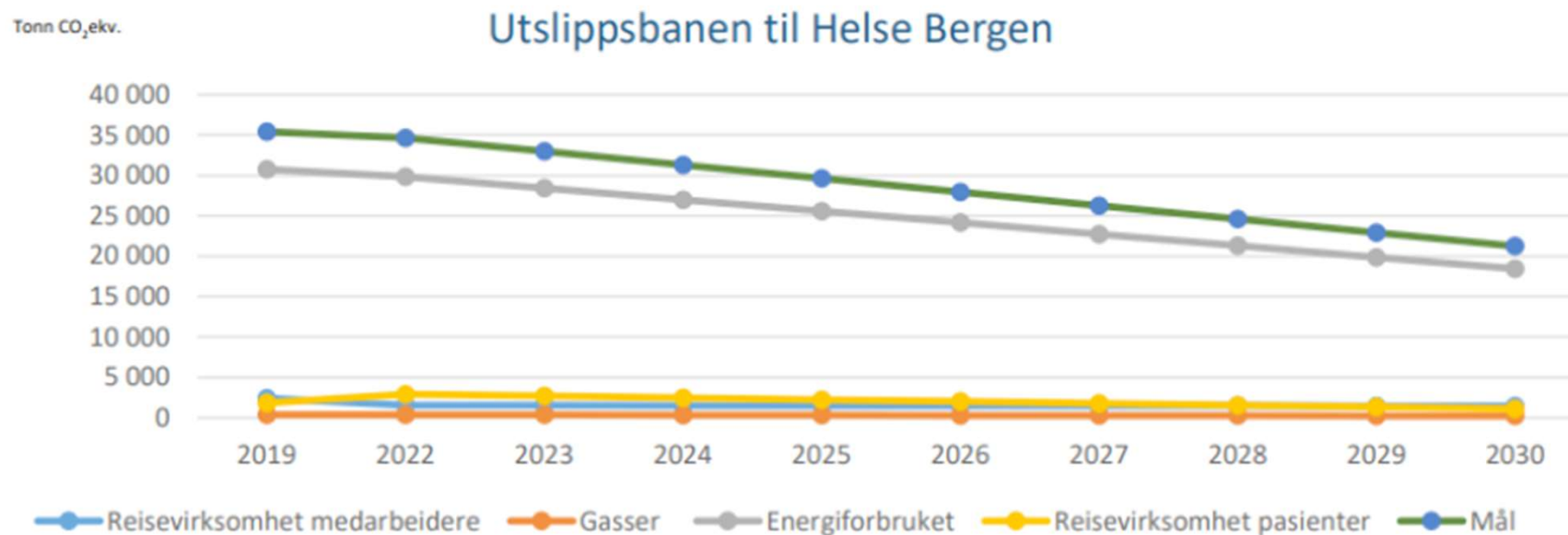
Andre tiltak – eller verktøy

- Klimaregnskap
- Klimabudsjett - Klimabudsjettet er laget for å koble sammen miljømål med de økonomiske planene. Det viser hvor mye klimagassutslippene kan reduseres knyttet til tiltak. Målet er å gjøre det enklere å forstå hvordan klima- og miljøtiltak henger sammen med økonomien. Budsjettet viser målsettingen med hensyn til å kutte utslippene og de økonomiske konsekvensene for hvert tiltak, enten det betyr å spare penger eller bruke penger.
- Det er en tett sammenheng mellom klimabudsjett og utslippsbaner!

Klimabudsjett fra Helse Bergen

Helse Bergen er det første helseforetaket som har utarbeidet eget klimabudsjett. Dette klimabudsjettet viser historiske data, kortsiktige mål og langsiktige mål for helseforetaket. Som figuren under viser, forventes det at den største andelen av utslippskuttene vil komme fra endringer i reisevirksomhet for medarbeidere og fra energiforbruk. Klimabudsjettet har foreløpig ikke data fra Scope 3. Helse Bergen har lagt til grunn en lineær reduksjon i utslipp, dvs. at man oppnår like store kutt hvert år

Utslippsbanen utarbeidet fra klimabudsjettet til Helse Bergen

Figur 2: Grafen viser reelle utslippstall for 2019 (basisåret) og 2022 og utslippsbanen mot målet om 40% reduksjon i 2030.

Ledelse, styring og samarbeid

- Godt lederskap anses som et av de viktigste kriteriene for en vellykket omstilling til et lavutslippssamfunn
- Ledere har en nøkkelrolle i å etablere en kultur for ansvarlighet og bærekraft i sin organisasjon.
- De må påta seg ansvaret for å identifisere, gjennomføre og overvåke tiltak som reduserer helsetjenestens klimaavtrykk.
- Vi må gi de dataene og verktøyene de trenger for å treffe riktige beslutninger

Økonomi

- For å gjennomføre utslippsreducerende tiltak kreves det noen ganger investeringer
- Noen tiltak vil kunne gi rask økonomisk innsparing, mens andre investeringer må ses i et lengre tidsperspektiv.
- Følgende rapporter viser til at det også er viktig å huske på at den samfunnsøkonomiske kostnaden ved klimagassutslipp er høyere enn den bedriftsøkonomiske

[Rapport fra ekspertutvalget for klimavennlige investeringer - regjeringen.no](#)

[Investeringer i klimatiltak er billigere enn å reparere - SINTEF](#)

Unngå, flytte, forbedre

Dette er et rammeverk for å gi en strategisk og strukturert tilnærming til å redusere klimagassutslipp

"Unngå"-strategien fokuserer på å redusere unødvendig energibruk og ressursforbruk. For eksempel ved å unngå fysiske reiser gjennom økt bruk av digitale helseplattformer, kan helse- og omsorgstjenestene redusere utslipp knyttet til transport.

I "Flytte"-delen av rammeverket bytter man til mer miljøvennlige løsninger der det finnes. Et eksempel på dette er å bytte fra gassdrevne astmainhalatorer til tørrstoffinhalatorer.

"Forbedre"-aspektet fokuserer på teknologiske forbedringer og gjennomgang av ulike forløp for å redusere miljøpåvirkningen. Dette kan omfatte implementering av grønnere digitale tjenester og forbedring av avfallshåndteringssystemer.

[Atferd og forbruk - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://miljodirektoratet.no) s.527 - 535

Metodikk

Hvordan beregner vi utslippsbaner?

I 2021 brukte vi klimaregnskapet og beregnet på kva vi måtte redusere av utslipp på de ulike rapporteringspunktene for å komme i mål til 2030.

Se eksempel:

Sykehuset Østfold HF (Klimaregnskap)	Utslipp Co2e tonn 2019	Klimaregnskap		2019 Co2- utslipp	2030 Co2- utslipp	Reduksjon (prosent)	Reduksjon utslipp
		Gass	F-gass				
Gasser		Gass	F-gass	15,54	13,99	10 %	1,55
F-gass (kg)	15,54	Gass	Desfluran	384,91	-	100 %	384,91
Medisinsk gass: Desfluran (Kg)	384,91	Gass	Lystgass	676,26	405,76	40 %	270,50
Medisinsk gass: Lystgass (Kg)	676,26	Gass	Sevofluran	13,11	13,11	0 %	-
Medisinsk gass: Sevofluran (Kg)	13,11	Gass	Isofluran	-	-	0 %	-
Medisinsk gass: Isofluran (Kg)	0	Energi	Aggregat/Diesel	-	-	100 %	-
Energibehov bygg		Energi	Fyringsolje	73,25	-	100 %	73,25
Aggregat		Energi	El-kjel	565,74	339,44	40 %	226,30
Diesel (liter)	0	Energi	El-kjel med oppr.gar.	-	-	40 %	-
Elbehov		Energi	Fast kraft	7 367,70	4 420,62	40 %	2 947,08
El-kjel (kWh)	565,74	Energi	Fast kraft med oppr.gar.	-	-	40 %	-
El-kjel med oppr.gar. (kWh)	0	Energi	Gjenvinningskraft	-	-	40 %	-
Fast kraft (kWh)	7367,7	Energi	Solceller	-	-	40 %	-
Fast kraft med oppr.gar. (kWh)	0	Energi	Bio olje	-	-	40 %	-
Gjenvinningskraft (kwt)	0	Energi	Biobrensel	1,13	0,68	40 %	0,45
Solceller (kwt)	0	Energi	Fjernkjøling	616,17	585,36	5 %	30,81
Termisk energibehov (oppvarming)		Energi	Naturgass	-	-	5 %	-
Bio olje (liter)	0	Energi	Fjernvarme	1 543,73	1 466,54	5 %	77,19
Biobrensel (kwt)	1,13	Energi	Varmepumpe	-	-	0 %	-
Diesel/fyringsolje (liter)	73,25	Transport ansatte	Eide og leide tjenestebiler	211,21	-	100 %	211,21
Fjernkjøling (kwt)	616,17	Transport ansatte	Tjenestereise uspesifisert drivstoff	7,39	-	100 %	7,39
Naturgass (m3)	0	Transport ansatte	Tjenestereiser egen bil	219,72	43,94	80 %	175,78
Fjernvarme (kwt)	1543,73	Transport ansatte	Flyreiser innenlands	49,17	24,59	50 %	24,59
Varmepumpe (Fjord/Jordvarme) (kwt)	0	Transport ansatte	Flyreiser utenlands	57,77	28,89	50 %	28,89
Transport - ansatte		Transport pasienter	Ambulans bil bensin	-	-	0 %	-
Eide, leide eller leasede tjenestebiler		Transport pasienter	Ambulans bil diesel	847,02	847,02	0 %	-
Bensin (liter)	43,33	Transport pasienter	Ambulans båt	-	-	0 %	-
Diesel (liter)	167,88	Transport pasienter	Andre typer biler	-	-	50 %	-
Uspesifisert drivstoff (liter)	7,39	Transport pasienter	Drosje	1 031,57	-	100 %	1 031,57
Flyreiser		Transport pasienter	Egen bil	1 807,09	361,42	80 %	1 445,67
Flyreise innenlands (km)	49,17	Transport pasienter	Helsebuss	314,07	-	100 %	314,07
Flyreise utenlands (km)	57,77	Transport pasienter	Flyreise innenlands	79,12	79,12	0 %	-
Tjenestekjøring egen bil		Sum		15 881,67	8 630,47	45,7 %	7 251,20
Bil (km)	219,72						

Mulig beregningsverktøy

Klimaregnskap		2019 Co2-utslipp	2020	2021	2022	2023	Estimat 2024	Med tiltak 2026	Med tiltak 2026	Med tiltak 2027	Med tiltak 2028	Med tiltak 2028	Med tiltak 2028	Med tiltak 2028	Med tiltak 2028	Med tiltak 2028	Med tiltak 2028	2030 Co2-utslipp	Reduksjon (prosent)	Reduksjon utslipp
Gass	F-gass	21,18		149,1	100,08													19,06	10 %	2,12
Gass	Desfluran	270,59		0	0													-	100 %	270,59
Gass	Lystgass	6,50		13,01	7,6													3,90	40 %	2,60
Gass	Sevofluran	8,48		8,57	7,97													8,48	0 %	-
Gass	Isofluran	-																-	0 %	-
Energi	Aggregat/Diesel	17,02		431,97	308,83		300,00	200,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100 %	17,02
			Tiltak 1 - steng																	
Energi	Fyringsolje	58,52																-	100 %	58,52
Energi	El-kjel	3 459,56																2 075,74	40 %	1 383,82
Energi	El-kjel med oppr.gar.	-																-	40 %	-
Energi	Fast kraft	9 775,10		14785,14	14059,53		14 000,00	13 000,00	8 000,00	7 000,00	6 500,00	6 000,00	5 900,00	5 865,06	5 865,06	5 865,06	5 865,06	40 %	3 910,04	
			Tiltak - SNR oppe																	
			tiltak - etterisolering																	
Energi	Fast kraft med oppr.gar.	-																-	40 %	-
Energi	Gjenvinningskraft	-																-	40 %	-
Energi	Solceller	-																-	40 %	-
Energi	Bio olje	-																-	40 %	-
Energi	Biobrensel	-																-	40 %	-
Energi	Fjernkjøling	221,00		221	221													209,95	5 %	11,05
Energi	Naturgass	-																-	5 %	-
Energi	Fjernvarme	2 311,58		2336,57	2259,02													2 196,00	5 %	115,58
Energi	Varmepumpe	-																-	0 %	-
Transport ansatte	Eide og leide tjenestebiler	275,05		206,4	201,61		200,00	190,00	180,00	100,00	50,00	20,00	-	-	-	-	-	-	100 %	275,05
			Tiltak 2, kun elbiler fra 2026																	
Transport ansatte	Tjenestereise uspesifisert drivstoff	-																-	100 %	-
Transport ansatte	Tjenestereiser egen bil	133,47		202,88	206,75													26,69	80 %	106,78
Transport ansatte	Flyreiser innenlands	195,30		79,02	176,78													97,65	50 %	97,65
Transport ansatte	Flyreiser utenlands	34,29		12,7	56,81													13,72	60 %	20,57
Transport pasienter	Ambulanse bil bensin	-																-	0 %	-
Transport pasienter	Ambulanse bil diesel	-																-	0 %	-
Transport pasienter	Ambulanse båt	1 452,12		1285,55	1221,68													1 452,12	0 %	-
Transport pasienter	Andre typer biler	-																-	50 %	-
Transport pasienter	Drosje	1 000,25		980,44	939,26													-	100 %	1 000,25
Transport pasienter	Egen bil	3 016,44		2606,63	2473,83		2 200,00	2 000,00	1 800,00	1 400,00	1 300,00	1 300,00	1 300,00	1 200,00	1 200,00	1 200,00	1 200,00	603,29	80 %	2 413,15
			Tiltak 3 - økt bruk av digitale																	
Transport pasienter	Helsebuss	18,30		81,58	0													-	100 %	18,30
Transport pasienter	Flyreise innenlands	962,93		586,34	597,16													962,93	0 %	-
Sum		23 237,68		23 986,90	22 837,91													13 534,59	41,8 %	9 703,09

Tilhørende klimabudsjett

Klimabudsjett		Tiltak	Estimat 2024	Med tiltak 2025	Med tiltak 2026	Med tiltak 2027	Med tiltak 2028	Med tiltak 2029	Med tiltak 2030	Netto kostnader tom 2030
Gass	F-gass									
Gass	Desfluran									
Gass	Lystgass									
Gass	Sevofluran									
Gass	Isofluran									
Energi	Aggregat/Diesel									
		Tiltak 1 - steng		100,00						100,00
Energi	Fyringsolje									
Energi	El-kjel									
Energi	El-kjel med oppr.gar.									
Energi	Fast kraft									
		Tiltak - SNR oppe								
		tiltak - etterisolering		3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	1 000,00	1 000,00	14 000,00
Energi	Fast kraft med oppr.gar.									
Energi	Gjenvinningskraft									
Energi	Solceller									
Energi	Bio olje									
Energi	Biobrensel									
Energi	Fjernkjøling									
Energi	Naturgass									
Energi	Fjernvarme									
Energi	Varmepumpe									
Transport ansatte	Eide og leide tjenestebiler									
		Tiltak 2, kun elbiler fra 2026		-100,00	-100,00	-100,00	-100,00			-400,00
Transport ansatte	Tjenestereise uspesifisert drivstoff									
Transport ansatte	Tjenestereiser egen bil									
Transport ansatte	Flyreiser innenlands									
Transport ansatte	Flyreiser utenlands									
Transport pasienter	Ambulanse bil bensin									
Transport pasienter	Ambulanse bil diesel									
Transport pasienter	Ambulanse båt									
Transport pasienter	Andre typer biler									
Transport pasienter	Drosje									
Transport pasienter	Egen bil									
		Tiltak 3 - økt bruk av digitale		-40,00	-50,00	-50,00	-50,00	-50,00	-50,00	-290,00
Transport pasienter	Helsebuss									
Transport pasienter	Flyreise innenlands									
Sum										13 410,00

Vestre Viken sitt regneark- alternativ løsning

Tid

Tidshorisont 1

- Utslippsbaner må utarbeides frem tom 2030.
- Hvilke tiltak trengs for å nå målet om 40 % reduksjon av Co2e-utslipp innen 2030?
- Tiltak skal kun være rettet mot de eksisterende målene og er eksklusive indirekte utslipp i scope 3
- Viktig å samtidig vise kva det vil koste – hvor besparelser kan oppnås

Tidshorisont 2

- Utslippsbaner må også utarbeides frem mot 2045.
- Større usikkerhet rundt effekt av tiltak
- Indirekte utslipp innarbeides? Hvordan? Krever involvering av leverandørene.
- Realistisk å klare innen ?

Hva skjer fremover?

- Dere vurderer aktuelle tiltak for deres sjukehus/helseforetak
- Felles beregningsverktøy ferdigstilles
- Veiledning utarbeides
- Verktøyene skal være klare for bruk medio september 2024

- Tiltak må godkjennes av ledelsen før rapportering – medio februar 2025 - for sammenstilling på regionalt og nasjonalt nivå til Årlig melding.

Endelig mål

